

Framtidsutredning – om en långsiktigt hållbar ekonomi i Stockholms stad

Sammanfattning

Stockholm är en ekonomiskt stark och attraktiv stad för både invånare och företag. Sedan millennieskiftet har staden vuxit med 250 000 invånare och färdigställt omkring 100 000 nya bostäder och är nu en miljonstad. Tidigare industriområden har utvecklats till nya stadsdelar, som Hammarby Sjöstad, Norra Djurgårdsstaden, Västra Kungsholmen och Hagastaden. Stockholmsarenan, numera 3Arena, har uppförts och slakthusområdet är under omvandling till en ny stadsdel med en blandning av bostäder, handel och kultur.

I takt med befolkningstillväxten har fler förskolor, skolor och idrottsplatser tillkommit liksom ny cykelinfrastruktur. Slussen har byggts om till en modern knutpunkt och översvämningsbarriär och stora investeringar har gjorts i syfte att framtidssäkra hanteringen av vatten och avfall. I länets transportsystem har staden bidragit till byggandet av Tvärbanan, Spårväg City, Södra och Norra länken samt även till nya tunnelbanan och Förbifart Stockholm som färdigställs de kommande åren. Genom dessa strategiska investeringar och en verksamhet med hög kvalitet har Stockholm utvecklats till en hållbar och attraktiv världsstad.

Trots dessa omfattande investeringar har Stockholms stad en stark finansiell ställning och stabil ekonomi, vilket ger ett gott utgångsläge för att hantera nya omvärldsförändringar och fortsätta att leverera en god välfärd och bygga en hållbar stad. Satsningar på bostäder, infrastruktur och välfärd ökar inte bara verksamhetens kapacitet – de stärker också balansräkningens tillgångssida. Varje ny skola, upprustad gata eller moderniserad anläggning blir en real tillgång som skapar nytta under lång tid.

Men stadens finansiella resurser är inte oändliga och en kommun måste hushålla med sina resurser. I denna rapport som tagits fram av stadsledningskontoret, analyseras vilka faktorer som är särskilt avgörande för en långsiktigt hållbar ekonomi i Stockholms stad. Syftet är att stärka kunskapen om stadens långsiktiga ekonomiska behov och utmaningar som underlag för kommande beslut i en snabbt föränderlig omvärld.

Stockholm står även inför ett demografiskt skifte med färre barn och fler äldre, vilket förändrar välfärdsbehoven och kräver en omställning av både resurser och kompetens. För att säkra stadens långsiktiga utveckling kommer investeringstakten vara fortsatt hög. Staden har en stark ekonomisk grund, men ökade investeringar driver upp kapitalkostnaderna. Långsiktiga överskott, god resurshushållning och ett livscykelperspektiv är därför avgörande för att hantera framtida utmaningar, begränsa skuldutvecklingen och samtidigt skapa långsiktiga värden för kommande generationer.

Innehållsförteckning

Viktiga utgångspunkter	6
Syfte och mål	6
Beskrivning av projektet.....	6
Omvärldsförändringar ger ökade krav på resurshushållning	7
Befolkningsutvecklingen.....	8
Demografiskt skifte påverkar stadens ekonomi	8
Växlande behov i välfärden	11
Minskande barnkullar i förskoleåldern	11
Lägre barnafödande ger färre skolbarn	12
Antalet elever i gymnasieskolan hålls uppe av inpendlingen	13
Behovsutveckling inom äldreomsorgen ökar starkt	13
Behoven styr kostnaderna.....	15
Omsorgen tar över som största kostnadsområde	16
Anpassning till en ny välfärd	17
Hur staden finansierar sina verksamheter	19
Skatter, avgifter och statsbidrag är de största posterna	19
Det kommunala utjämningsystemet.....	19
Stockholms investeringar och deras finansiering.....	21
Investeringar skapar långsiktiga värden	21
Stockholms historiska investeringar	21
Stora pågående och framtida investeringar	23
Investeringar påverkar ekonomin över lång tid.....	25
En stor investeringsvolym ökar lånebehovet	25
Investeringarna behöver i högre grad finansieras med egna medel ...	27
Soliditet ett bra mått på om finansieringen är i balans.....	28
Stockholms stads ekonomiska resultat	30
En historik med goda ekonomiska resultat	30
Prognoser för framtida resultat	31
Avslutande kommentar	32

Viktiga utgångspunkter

Syfte och mål

Stockholm är och ska vara en attraktiv stad för invånare, företag och besökare. Genom aktiv stadsplanering och investeringar i infrastruktur, skola, kultur och hållbarhet skapar staden förutsättningar för tillväxt och välfärd. Med god ekonomisk hushållning kan kommunen genomföra viktiga satsningar som stärker social och miljömässig hållbarhet samtidigt som ekonomin är stabil på både kort och lång sikt. Stockholms stad strävar mot att vara en stad där tillväxt, social sammanhållning och livskvalitet går hand i hand.

Samtidigt ska varje kommun enligt lag hushålla med sina resurser. Stockholms stad har en god finansiell ställning och en stabil ekonomi, vilket ger ett bra utgångsläge för att fortsätta utveckla verksamheten och hantera omvärldsförändringar och politiska ambitioner. För att göra det behövs god kunskap om Stockholms stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar inklusive relevanta prognoser för driften och redan fattade investeringsbeslut inom både stadens verksamheter och de kommunala bolagen.

”denna framtidsutredning analyserar vilka förutsättningar som är väsentliga i en långsiktigt hållbar ekonomi”

Denna framtidsutredning med en långsiktig prognos för stadens ekonomi tar utgångspunkt i beslut och prognoser om stadens verksamheter och gör utifrån dessa en analys av vilka förutsättningar som är väsentliga i en framtidssäkrad och hållbar ekonomi för Stockholms stad med hög kvalitet på leverans inom välfärds- och stadsutvecklingsuppdragen. Det är också viktigt att skapa utrymme för att kunna prioritera för kommande investeringar. Syftet är att bidra till att stärka kunskapen och förståelsen för stadens långsiktiga ekonomiska behov, möjligheter och utmaningar inför kommande beslut.

Beskrivning av projektet

Denna rapport grundar sig på ett arbete som gjorts på stadsledningskontoret under år 2025 och 2026 och som utgår från modellberäkningar som gjorts där kommunalekonomiska förutsättningar beräknats och analyserats i olika scenarier och känslighetsanalyser både historiskt och framåt i tiden. Modellen har utvecklats av Sweco i samarbete med och på beställning av stadsledningskontoret under en längre tid.

Denna typ av modellberäkningar är ett vedertaget sätt att arbeta hos kommuner och revision men stadens modell är särskilt anpassad för att hantera Stockholms stads storlek och komplexitet. Antaganden till beräkningar har tagits fram av en projektgrupp inom

stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB, vilka också deltagit i att analysera resultaten.

Beräkningarna utgår från Stockholms stads bokslut vilka sedan skrivits fram med stadens befolkningsprognoser, beslutade investeringsplaner, samhällsekonomiska förutsättningar från Konjunkturinstitut och SKR samt i övrigt fattade beslut om stadens verksamheter. Framskrivningen av det ekonomiska resultatet avser kommunens egen verksamhet som finansieras med i huvudsak skatteintäkter men även bolagsutdelningar och finansiella poster. De delar som avser investeringar och skuldutveckling inkluderar även bolagen. I rapporten beskrivs förutsättningar för och resultatet av detta arbete.

Omvärldsförändringar ger ökade krav på resurshushållning

De resultat som redovisas i rapporten tar även utgångspunkt i de omvärldsförändringar som påverkar stadens verksamheter. Efter flera år av lågkonjunktur har en gradvis ekonomisk återhämtning inletts, vilken dock präglas av betydande osäkerheter till följd av fortsatta konflikter i omvärlden. Hushållens ekonomi har börjat stärkas och, tillsammans med ett konkurrenskraftigt näringsliv och ökad global efterfrågan, bidrar detta till förbättrade tillväxtförutsättningar. Även för kommuner och regioner har kostnadsutvecklingen dämpats något och resultaten förbättrats. Samtidigt kvarstår betydande ekonomiska utmaningar, inte minst till följd av omfattande behov av investeringar och reinvesteringar.

Vidare påverkas kommunernas planerings- och styrförutsättningar av klimatförändringar och en ökad geopolitisk osäkerhet, vilket ställer högre krav på beredskap och långsiktig motståndskraft. Mot denna bakgrund blir *resurshushållning* en alltmer central utgångspunkt för den ekonomiska styrningen, där exempelvis återbruk är ett viktigt verktyg. Det handlar inte bara om effektivare användning av energi och andra resurser, utan också om att ta tillvara och utveckla de tillgångar som redan finns. Att renovera, modernisera och omvandla befintliga byggnader – exempelvis att bygga om förskolor till gruppbofästanläggningar eller anpassa kontor till andra verksamhetslokaler – är ofta både mer hållbart än att riva och bygga nytt. Tillsammans med strategiska krav i upphandlingar, en långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning och minskade koldioxidutsläpp stärker detta stadens förmåga att möta framtidens utmaningar.

Sammantaget utgör dessa förutsättningar viktiga ramar för rapportens analys av befolkningsutveckling, välfärden, investeringar och kommunens ekonomiska resultat.

*” resurshushållning blir
en alltmer central
utgångspunkt för den
ekonomiska styrningen ”*

Befolkningsutvecklingen

Stockholms stad är navet i en växande region och hem för var tionde svensk. Staden tar ett betydande ansvar för regionala frågor, från bostadsförsörjning och näringslivsutveckling till klimatarbete och ett brett kulturliv med arenor för sport och konserter som gynnar hela länet och riket. Stadens attraktionskraft är avgörande för regionens starka utveckling och för Stockholms roll som ekonomisk motor för Sverige.

Stadens kärnuppdrag är att tillhandahålla hög kvalitet i välfärden och grundläggande infrastruktur, vilket gör prognoser för befolkningsutvecklingen avgörande för planeringen eftersom förändringar i antal och ålder direkt påverkar behovet av skolor, äldreomsorg, bostäder och andra välfärdstjänster. En växande eller åldrande befolkning kräver både investeringar och anpassning för att säkerställa ekonomisk hållbarhet och klara framtidens välfärdsåtaganden.

Genom att analysera befolkningsutvecklingen kan Stockholms stad fatta beslut som säkerställer att resurser används rätt så att välfärden möter invånarnas behov. Befolkningsprognosen är därför ett viktigt planeringsverktyg i stadens alla verksamheter.

Sveriges befolkning präglas av lägre barnafödande, lägre nettoinvandring och en ökande medellivslängd, vilket bidrar till en åldrande befolkning.

Demografiskt skifte påverkar stadens ekonomi

Stockholm, liksom övriga Sverige, befinner sig i just nu ett demografiskt skifte. Färre barn föds, andelen äldre ökar och andelen invånare i arbetsför ålder växer endast marginellt. Under de senaste decennierna har Stockholms stad planerat för och investerat i en relativt stark befolkningstillväxt med fokus på fler barn i förskola och grundskola. Befolkningen fortsätter också att öka, men i en långsammare takt än tidigare och med en förändrad sammansättning. I diagrammet på nästa sida illustreras den faktiska befolkningsutvecklingen i olika åldersgrupper mellan 1990 och 2025, samt prognosen för åren 2026 till 2035.

I likhet med riket ökar de äldsta åldersgrupperna snabbast i Stockholms stad. Antalet personer över 80 år beräknas stiga med omkring 44 procent mellan 2025 och 2035 när de stora kullarna födda i slutet av 1940-talet når 80-årsåldern. Även gruppen 65–79 år ökar tydligt under perioden på grund av stora födelsekullar födda under 1960-talet som åldras in i gruppen. År 2035 bedöms denna grupp med yngre äldre vara cirka 18 procent fler än år 2025. Den förvärvsaktiva befolkningen, 20–64 år, ökar däremot endast med omkring 5 procent, vilket är något lägre än befolkningstillväxten totalt som beräknas bli 6 procent.

Samtidigt har barnkullarna minskat under flera år. År 2025 uppgick antalet barn per kvinna till 1,32, den lägsta nivån sedan 1982. Statistik från början av 2026 visar dock att antalet födda barn ökar. I Stockholms stads befolkningsprognos väntas barnafödandet stiga marginellt fram till 2029 och sedan något mer under de följande åren. Sammantaget bedöms fruktsamhetstalet öka från dagens nivå till 1,53 år 2035.

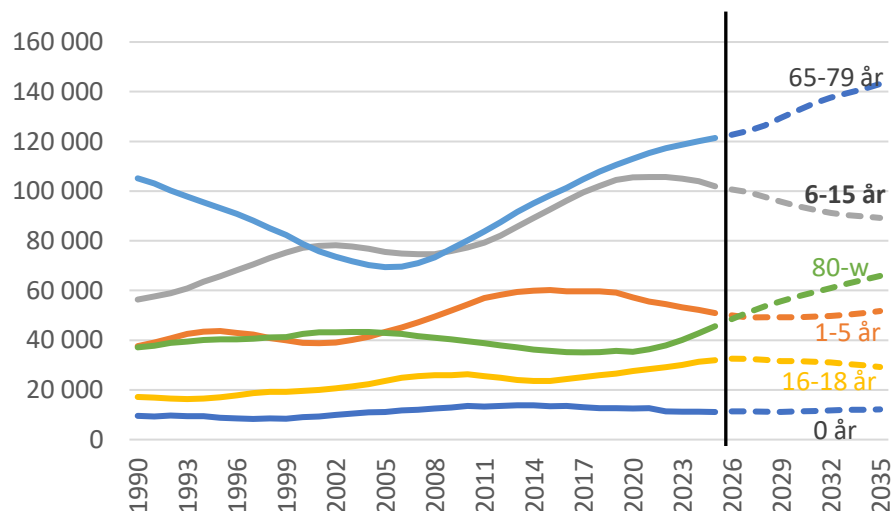
*Antal födda barn per kvinna
i Stockholm stad*

År 2000	1,42
År 2010	1,92
År 2015	1,76
År 2020	1,53
År 2025	1,32
År 2035	1,53 (prognos)

Det innebär att antalet 1–5-åringar beräknas minska fram till 2030 med cirka 1 600 barn jämfört med 2025. Efter 2030 väntas dock åldersgruppen börja öka igen, och vid prognosperiodens slut bedöms det finnas omkring 860 fler barn än 2025.

Barnen i skolåldern 6–15 år minskar tydligt under hela prognosperioden och år 2035 väntas antalet skolbarn vara omkring 13 000 färre än år 2025, en minskning med 12 procent. Antalet ungdomar i gymnasieåldern fortsätter däremot att öka de närmaste åren innan en svag minskning inleds år 2028. Fram till år 2035 beräknas antalet 16–18-åringar vara 9 procent färre än år 2025.

**Stockholms stads befolkningsutveckling i valda åldersgrupper,
prognos från år 2026**

Förklaring: Faktiskt befolkning till och med år 2025, därefter prognos.

Källa: Befolkningsprognos för Stockholms stad, juni 2026, Sweco

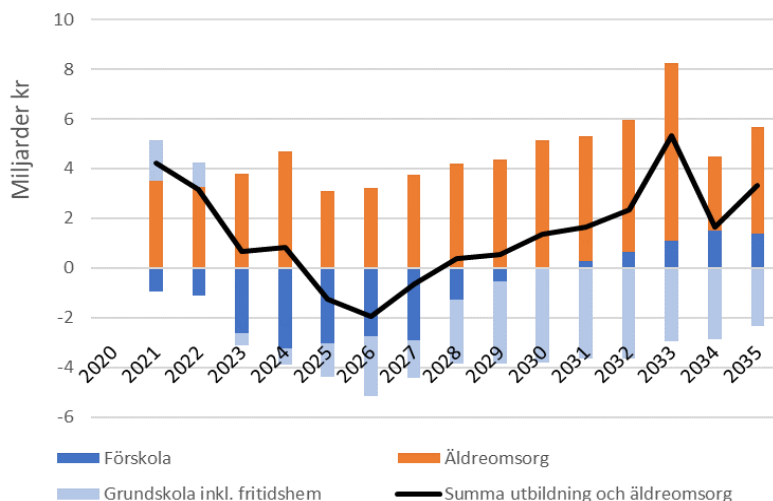
Att det föds färre barn i Stockholm och hela Sverige får konsekvenser för staden, både på kort och lång sikt. En förändrad demografi innebär inte bara förändrade behov inom välfärden, utan även färre personer i arbetsför ålder i framtiden vilket kan leda till svårigheter att fylla framtida arbetskraftsbehov. En mindre befolkningsökning innebär på sikt även en lägre ekonomisk tillväxt och ett ökat tryck på välfärdssystemet när färre ska försörja fler äldre.

En rapport från *Utredningen för en framtid med barn*¹ visar att demografins påverkan på de offentliga finanserna är komplex eftersom både utgifter och intäkter förändras, men vid olika tidpunkter. På kort sikt minskar kostnaderna för barnomsorg och skola när antalet barn sjunker, vilket stärker de offentliga finanserna, särskilt i kommunerna. Samtidigt dämpas ekonomin när befolkningstillväxten avtar: sysselsättning, konsumtion och företagsaktivitet minskar, vilket försvagar den ekonomiska basen. Det som kortsiktigt gynnar de offentliga finanserna sker alltså på bekostnad av hushållens och företagens ekonomi.

På längre sikt vänder utvecklingen även för den kommunala ekonomin. Mindre årskullar leder till en krympande arbetskraft och svagare skattebas, samtidigt som andelen äldre ökar och försörjningskvoten stiger. Det skapar ett växande tryck på de offentliga finanserna, särskilt för regionerna som finansierar hälso- och sjukvården via beskattning av förvärvsinkomster.

Sveriges kommuner och regioner har gjort en beräkning av de demografiska behovsförändringarna som uppstår för hela Sverige avseende förskola, skola och äldreomsorg. Av den framgår tydligt hur behoven för dessa verksamhetsområden växlar till följd av befolkningsförändringar.

Årliga demografiska behovsförändringar, 2024 års prisnivå²

”Lägre födelsetal kan på kort sikt stärka de offentliga finanserna, men leder på längre sikt till lägre tillväxt och en svagare skattebas.”

¹ Färre barn och fler äldre: Vad händer med Sveriges offentliga finanser? Rapport nr 6, Utredningen för en framtid med barn, 2026

² Ekonomirapporten maj 2026, Sveriges kommuner och regioner

Växlande behov i välfärden

”Från toppnivån år 2019 har antalet barn i förskolan minskat med cirka 6000 till år 2025”

När befolkningens sammansättning förändras måste välfärden anpassas därefter. Ett minskat antal barn i förskole- och grundskoleålder innebär att Stockholms stads behov av förskolor och skolor förändras, samtidigt som ökningen av antalet äldre medför större omsorgsbehov. Denna utveckling kräver ny planering, omprioriteringar och ett aktivt politiskt ledarskap. Simulerade framskrivningar antar ofta en perfekt anpassning till färre barn och fler äldre. Men att det sker friktionsfritt är inte troligt. Erfarenheter från kommunsektorn visar att anpassning till minskande volymer är svåra att genomföra fullt ut i praktiken.

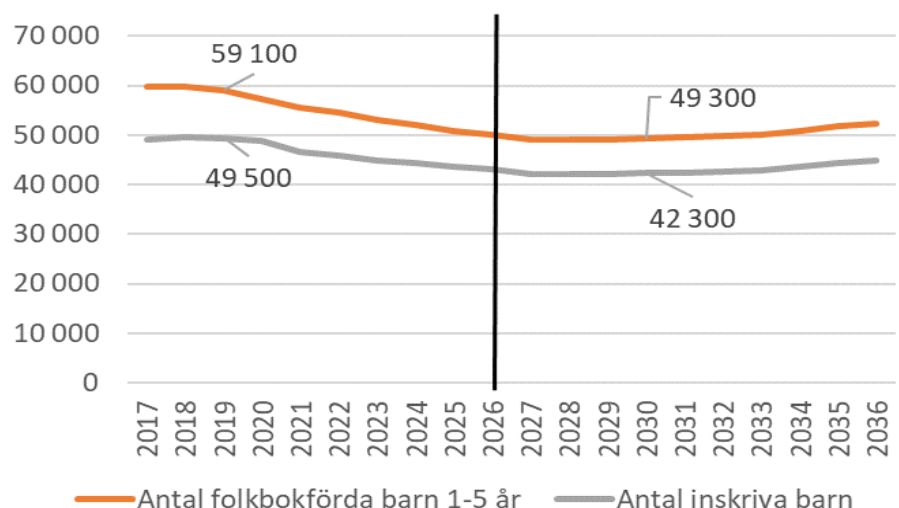
Minskande barnkullar i förskoleåldern

Från 2019, då antalet inskrivna förskolebarn nådde sin topp på nära 50 000 inskrivna barn i Stockholms stad, har antalet minskat med cirka 6 000 barn fram till år 2025, vilket motsvarar en nedgång på 12 procent. Minskningen har skett samtidigt som inskrivningsgraden ökat från omkring 82 till 86 procent och antalet barn per grupp legat kvar på ungefär samma nivå, omkring 15 barn.

Att antalet barn i förskola generellt har minskat senaste åren och kommer fortsätta minska närmaste åren innebär att Stockholms stad är mitt i processen att anpassa verksamheten utifrån färre barn. Anpassningar har redan gjorts, både avseende personal och lokaler och anpassningsarbetet behöver fortsätta närmaste åren.

”Anpassningar har redan gjorts, både avseende personal och lokaler och anpassningen behöver fortsätta”.

Antal barn i förskolor i Stockholms stad, prognos från år 2026

Prognoserna visar nu att antalet barn i förskoleåldern fortsätter att minska fram till omkring 2029. Då beräknas drygt 42 000 barn vara inskrivna i förskolan. Efter 2030 väntas antalet förskolebarn öka

igen, under förutsättning att fruktsamhetstalen stiger – det vill säga att fler barn föds per kvinna. En sådan vändning antas i stadens nuvarande prognoser ske omkring 2030, en utveckling som är önskvärd men osäker.

Om fruktsamhetstalen vänder uppåt och inskrivningsgraden förblir oförändrad, pekar prognosen på att omkring 44 300 barn kommer att vara inskrivna i förskolan år 2035.

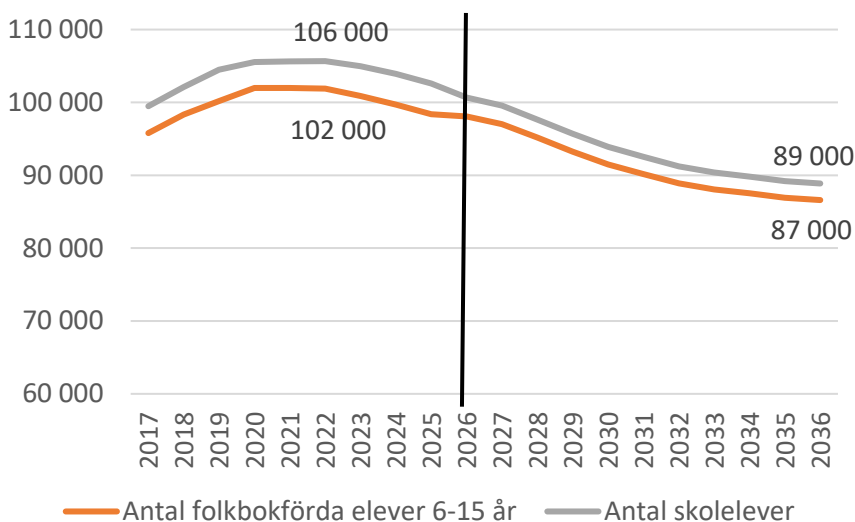
Lägre barnafödande ger färre skolbarn

Antalet elever i grundskolan i Stockholms stad, i åldrarna 6–15 år, har minskat sedan början av 2020-talet och utvecklingen väntas fortsätta nedåt under kommande år. År 2022 uppgick antalet grundskoleelever i staden till cirka 105 000 barn. Av dessa utgjorde nettoinpendlingen cirka 4 000 elever.

År 2035 beräknas antalet elever uppgå till drygt 89 000, vilket är en minskning med 15 000 elever jämfört med kulmen år 2022. Som jämförelse har en stor F-9-skola ofta kring tusen elever. Prognosen pekar på att elevantalet därefter fortsätter att minska fram till år 2040, för att sedan svagt vända uppåt.

”År 2035 har antalet elever i grundskolan minskat med 15 000 jämfört med kulmen år 2022.”

Antal elever i Stockholms stads grundskolor, prognos från år 2026

Det är ofta svårt att lägga ner skolor samtidigt som det sannolikt är angeläget att värna kvaliteten och pedagogtättheten i undervisningen framför lokalkostnader. Att överväga alternativa användningsområden för dagens skolutrymmen är ett alternativ. Då cirka 40 procent av stadens personalstyrka finns inom grundskola och förskola innebär denna utvecklingen också att organisationen behöver ha god förmåga till omställning.

” Att överväga alternativa användningsområden för skolutrymmen är ett alternativ ”

Antalet elever i gymnasieskolan hålls uppe av inpendlingen

”År 2040 bedöms antalet gymnasieelever vara 7 000 färre elever än vid toppen 2026.”

Antalet gymnasieelever i åldrarna 16–18 år väntas fortsätta öka ytterligare något år och nå en topp år 2026, för att därefter gradvis minska. År 2026 beräknas nära 45 000 elever gå i kommunala eller fristående gymnasieskolor i Stockholms stad, varav cirka 32 000 är folkbokförda i staden. Nettoinpendlingen uppgår årligen till omkring 13 000 elever. Hur denna inpendling påverkas av generellt minskande barnkullar i Stockholms län är svårt att bedöma, men inpendlingen väntas inte minska i samma takt eftersom söktrycket till gymnasieskolorna i framförallt innerstaden är högt.

År 2035 uppskattas det totala elevantalet i gymnasieskolan, inklusive inpendlare, vara cirka 41 000 – en minskning med knappt 3 500 elever eller cirka 8 procent jämfört med 2026. År 2040 bedöms antalet ha sjunkit ytterligare till omkring 37 000 elever, vilket innebär drygt 7 000 färre elever än år 2026, som väntas bli årets med flest elever. Som en jämförelse kan nämnas att en stor gymnasieskola som Anna Whitlocks gymnasium för närvarande har cirka 2 200 elever.

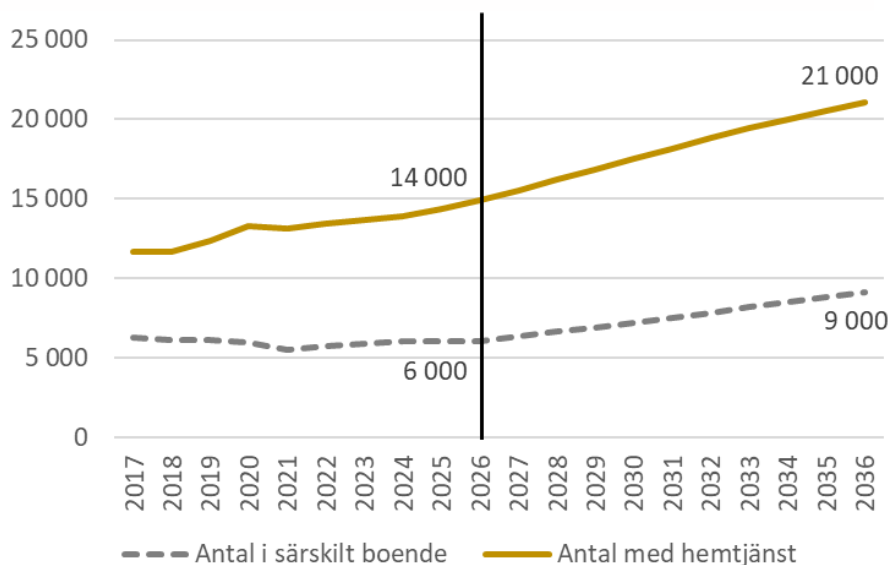
Behovsutveckling inom äldreomsorgen ökar starkt

” Samtidigt som antalet barn minskar ökar antalet äldre kraftigt.”

Samtidigt som antalet barn minskar ökar antalet äldre kraftigt, vilket innebär att behoven inom äldreomsorgen växer. Eftersom människor lever längre och ofta med bättre hälsa ökar omsorgsbehoven dock inte i samma takt som den äldre befolkningen. Den medicinska och tekniska utvecklingen skapar dessutom nya möjligheter för fler att bo kvar hemma längre. Mot denna bakgrund planerar Stockholms stad för en utbyggnad av äldreomsorgen för att möta de ökade behoven.

Som framgår av diagrammet nedan beräknas antalet personer i särskilt boende och med hemtjänst att kraftigt under de kommande tio åren, med cirka 50 procent. Andelen äldre i särskilt boende har länge minskat, dels genom förbättrad hälsa och funktionsförmåga, dels genom en medveten inriktning mot kvarboende via bostadsanpassning och utbyggd hemtjänst. Dessa faktorer kan även påverka den framtida utvecklingen.

Antal personer i särskilt boende och med hemtjänst, prognos från år 2026, Stockholms stad

Enligt stadens personalprognos beräknas personalbehovet inom hemtjänst att öka med drygt 30 procent och inom vård- och omsorgsboende med 32 procent fram till år 2035. Därutöver tillkommer personalbehovet inom verksamheter som bedrivs i enskild regi. För att klara kompetensutmaningen måste kompetensen hos befintlig personal tillvaratas och nya arbetssätt utvecklas. Stockholms stad arbetar samlat med att utveckla en åldersvänlig stad som är inkluderande, tillgänglig och skapar förutsättningar för att människor mår bra, är säkra och känner sig trygga oavsett ålder.

AI inom välfärden? Några exempel

AI-transkribering av journalanteckningar i den ordinarie socialtjänsten
(Nacka kommun)

Digital assistent/mentor inom äldreomsorgen
(Lidingö stad)

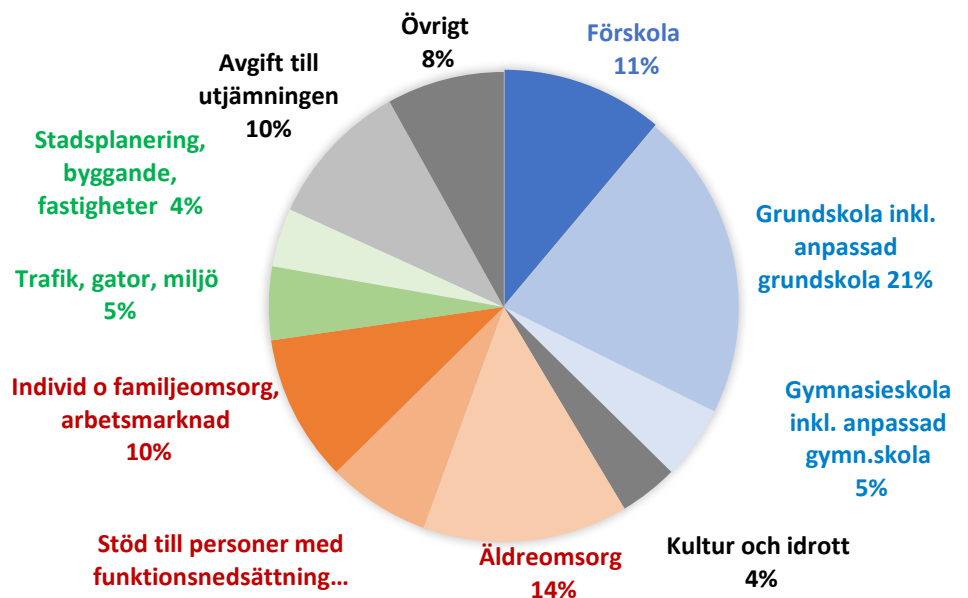
Stöd inom handläggning av ansökningar /biståndsbedömningar
(många kommuner)

Projekt för att utveckla en effektiv och rättssäker uppföljning inom hemtjänsten med AI-analys som utgår från tidrapporter
(Bromma SDF)

Behoven styr kostnaderna

Varje höst, i samband med att Stockholms stads budget beslutas, fastställer Stockholms stad hur kommunalskatten ska fördelas mellan olika verksamheter – exempelvis skola, äldreomsorg, kultur, infrastruktur, idrott och miljöarbete. Den kommunala verksamheten kostar år 2025 omkring 78 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 78 000 kronor per invånare. I detta ingår avgiften till utjämningen som uppgår till cirka 8 miljarder kronor och som omfattar nettot av inkomst-, kostnads- och LSS-utjämningen samt regleringsposten.

De kommunala kostnadernas fördelning i Stockholms stad

Källa: Stockholms stads budget

”Befolkningsstrukturen är väsentlig för stadens ekonomi”

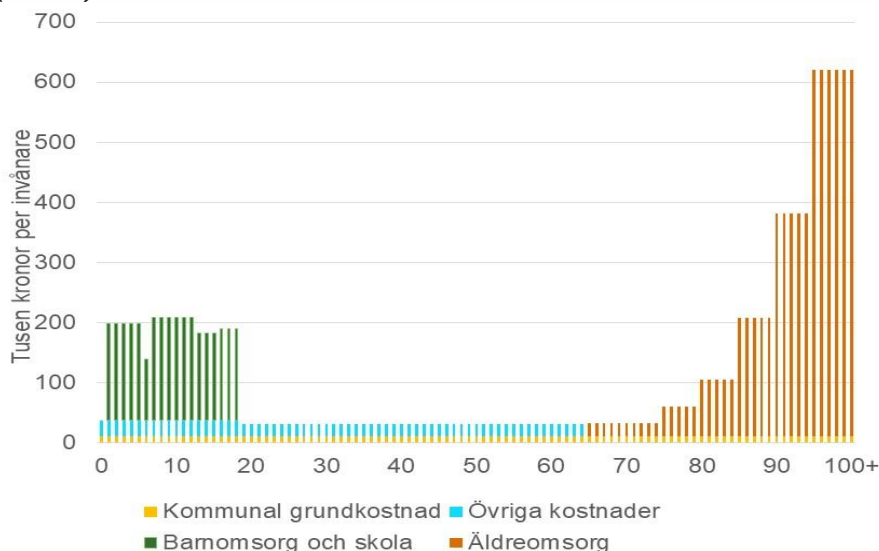
Kostnaderna varierar dock kraftigt mellan olika åldersgrupper, vilket gör befolkningsstrukturen väsentlig för stadens långsiktiga ekonomi. En grundskoleelev kostar i genomsnitt omkring 200 000 kronor per år, medan en person i 35-årsåldern endast kostar omkring 19 000 kronor. För de äldre stiger kostnaderna successivt i takt med ökade omsorgs- och vårdbehov, och de högsta kostnaderna återfinns bland de allra äldsta invånarna.

Vidare bedöms lokalkostnadernas andel inom respektive verksamhet öka till följd av reinvesteringar i äldre lokaler och investeringar i tillkommande lokaler. Även kapitalkostnadernas andel inom exempelvis trafik, gator och miljö väntas öka.

Diagrammet nedan visar den genomsnittliga kostnaden per invånare i olika åldrar i kommunsektorn som helhet. Nivåerna

överensstämmer väl med hur kostnaderna fördelar sig i Stockholms stad mellan olika åldersgrupper.

Genomsnittskostnad per invånare i olika åldrar i kommunsektorn (brutto)

Källa: SKR/SCB

Dessa skillnader innebär att förändringar i befolkningens ålderssammansättning får stora ekonomiska konsekvenser. När antalet barn minskar samtidigt som antalet äldre ökar, förskjuts tyngdpunkten i stadens kostnader från skola till äldreomsorg. Befolkningsutvecklingen blir därmed en central faktor för både planering, prioriteringar och ekonomisk hållbarhet.

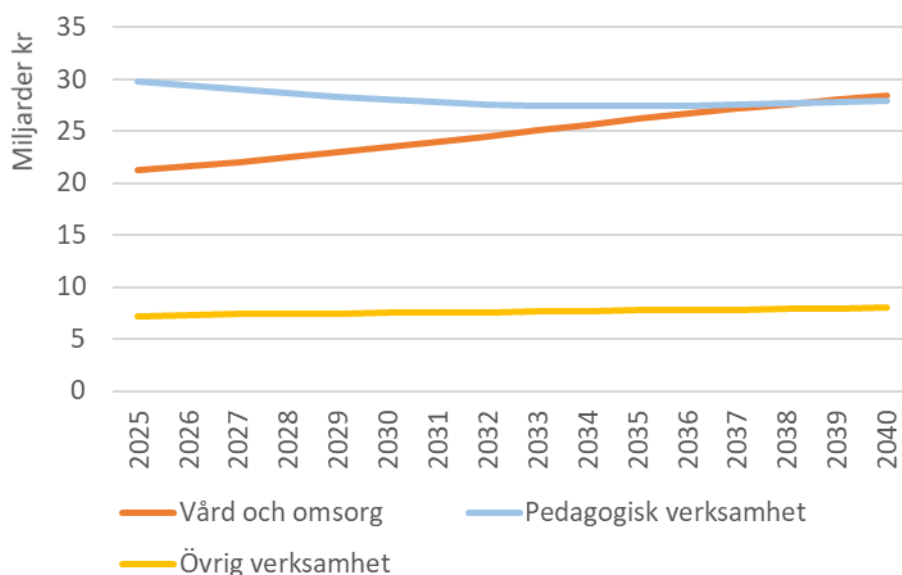
” När antalet barn minskar och antalet äldre ökar, förskjuts tyngdpunkten i stadens kostnader från skola till äldreomsorg ”

Omsorgen tar över som största kostnadsområde

När kommunens verksamheter (förutom bolagen) grovt delas in i tre områden: pedagogiska verksamheter (förskola, grund- och gymnasieskola samt vuxenutbildning), vård och omsorg (äldreomsorg, funktionshinder samt individ- och familjeomsorg) samt övriga verksamheter – framgår kostnadsutvecklingen i miljarder kronor av diagrammet på nästa sida.

”I dag är de pedagogiska verksamheterna det största verksamhetsområdet. Om drygt tio år väntas vård och omsorg ta över den positionen.”

Utveckling av nettokostnader för större verksamhetsområden i Stockholms stad (fasta priser), prognos från 2026

I dag är de pedagogiska verksamheterna det största utgiftsområdet för Stockholms stad mätt i nettokostnader. Inom drygt tio år väntas dock vård och omsorg komma ikapp och ta över den positionen. Förskjutningen drivs framför allt av att kostnaderna för äldreomsorgen bedöms öka betydligt snabbare än inom övriga verksamhetsområden, i takt med att antalet äldre stiger och omsorgsbehoven successivt växer.

Anpassning till en ny välfärd

När olika områden växlar i storlek och betydelse behöver välfärdens resurser anpassas i takt med dessa förändringar. Stadens budget fördelas i stor utsträckning i förhållande till invånarnas sammansättning och med färre barn i relation till fler antal äldre kommer en omfördelning att ske. Lokalanvändningen och personalens sammansättning behöver förändras och anpassas.

Flexibla lokaler och förändrat kompetensbehov

Att säkra rätt kompetens blir en av de största utmaningarna framöver. Äldreomsorgen behöver växa kraftigt och efterfrågan på undersköterskor, vårdbiträden och sjuksköterskor väntas därför stiga. Samtidigt förändras lokalbehoven från förskolor och skolor till äldreboenden och omsorgsverksamheter. Detta kräver en mer flexibel planering där lokaler snabbt kan anpassas efter nya behov. Detta sammanfaller också med ett stort renoveringsbehov för många av stadens äldreboenden.

Stockholms stad arbetar också med nya och innovativa sätt att kunna erbjuda välfärd, inte minst i form av digitala lösningar. Nattövervakning med kamera och digitala lås är kända exempel men här finns mer att göra. Samverkan med andra kommuner, näringsliv, akademi och civilsamhället ger idéer och kan utveckla arbetssätten och en effektivare användning av stadens egna resurser.

Innovativa arbetssätt

Kommunerna i Sverige har ett stort och mångfacetterat uppdrag där vissa verksamheter är obligatoriska enligt lag och andra är frivilliga och beslutas lokalt. Bland de obligatoriska verksamheterna finns social omsorg (äldreomsorg, omsorg för personer med funktionshinder samt individ- och familjeomsorg), för-, grund- och gymnasieskola, plan- och byggfrågor samt vatten och avlopp.

Obligatoriska och frivilliga uppgifter i kommunal verksamhet

De frivilliga uppgifterna som kommunerna erbjuder finns ofta inom fritid och kultur, energi, sysselsättning och näringslivsutveckling – områden där Stockholms stad har gjort betydande och uppskattade satsningar. Att exempelvis stärka energiförsörjningen, skapa goda villkor för företagande och erbjuda ett rikt kultur- och arbetsliv bidrar tydligt till både stadens utveckling och invånarnas välfärd. Samtidigt behöver frivilliga åtaganden vägas mot det lagstadgade ansvaret, särskilt när resurserna är begränsade och det finns risk för undanträngningseffekter där obligatoriska verksamheter påverkas negativt. Det är viktigt att det finns en kunskap om vad som är frivilligt och vad som är obligatoriskt så att beslutsfattandet präglas av medvetna val.

Hur staden finansierar sina verksamheter

Skatter, avgifter och statsbidrag är de största posterna

Stockholms stads verksamhet – liksom kommunsektorn i stort – finansieras i huvudsak genom kommunalskatt, statsbidrag och kommunala avgifter och taxor. Kommunalskatten är den största intäktskällan och ger merparten av de resurser som används för att finansiera verksamheten. Därutöver erhåller Stockholms stad statsbidrag samt avgiftsintäkter från exempelvis barnomsorg, äldreomsorg och andra tjänster. Den kommunala fastighetsavgiften, begravningsavgiften och finansiella intäkter bidrar också till ekonomin.

”statsbidrag räknas inte upp med förändringar i löner eller befolkning, vilket gör att deras värde urholkas när kostnader och behov ökar.”

Statsbidragen är viktiga och kan vara generella eller riktade. De generella bidragen fördelas efter antal invånare och har historiskt förstärkts tillfälligt vid lågkonjunkturer och kriser. Riktade bidrag används för att på statlig nivå styra den kommunala verksamheten och är särskilt betydande inom skola och omsorg. I många fall behöver staden särskilt ansöka och återrapportera om dessa bidrag vilket i sig kräver resurser. Statsbidragen räknas inte heller upp med pris- och löneökningar, vilket gör att deras värde urholkas när kostnader och behov ökar.

Det kommunala utjämningsystemet

Utöver stadens egna intäkter finns den kommunala utjämnningen som omfördelar resurser mellan kommuner med olika skattekraft och olika kostnadsförutsättningar. Syftet är att alla kommuner, trots skillnader i skatteunderlag och strukturella behov, ska ha mer likvärdiga ekonomiska förutsättningar att finansiera välfärden. Utjämningsystemet har stor betydelse för stadens ekonomiska handlingsutrymme och i systemet hanteras även de generella statsbidragen, vilket sammantaget ger en mera komplex bild av stadens finansiering.

Inkomstutjämnningen utgör den största delen av utjämnningssystemet och syftar till att utjämna skillnader i skattekraft mellan kommuner och regioner. En kommun med hög skattekraft har invånare med högre inkomster och vice versa.

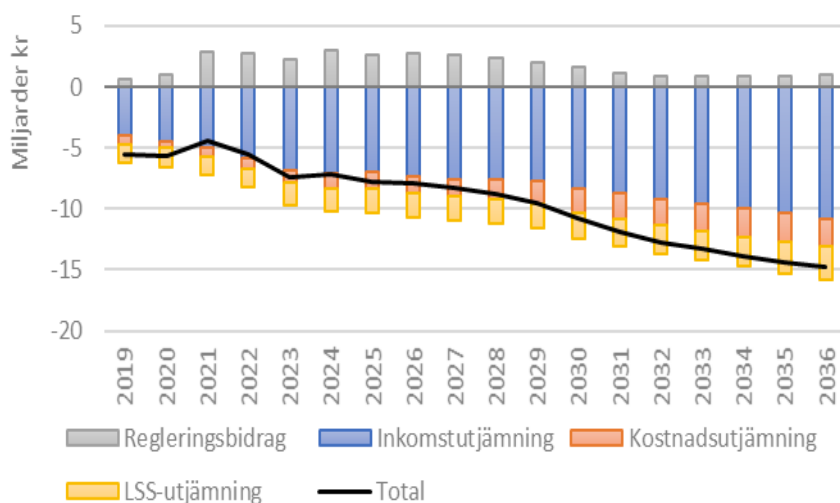
Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för strukturella skillnader i kostnader som kommuner och regioner inte själva kan påverka, såsom åldersstruktur, befolkningstäthet och geografiska förhållanden.

Regleringsposten används för att säkerställa att systemet totalt sett går jämnt upp. När staten tillför generella statsbidrag blir det ett

regleringsbidrag, och om medel behöver dras in tas en regleringsavgift ut. Det finns även ett separat utjämningsystem för kostnader för insatser enligt LSS, då dessa kostnader kan variera kraftigt mellan kommuner beroende på invånarnas behov.

Diagrammet visar Stockholms stads utfall i utjämnningen mellan 2019 och 2025, med en prognos från år 2026. Prognosen utgår från att nuvarande system bibehålls samt att de generella statsbidragen och därmed regleringsbidraget i diagrammet bibehålls på en nivå likvärdig med det historiska utfallet under normala år.

Utfallet i den kommunalekonomiska utjämnningen för Stockholms stad, prognos från år 2026, mdkr

”Stockholms stad är en av få kommuner som är bidragsgivare i både inkomst- och kostnadsutjämnningen.”

Stockholms stad tillhör en av de få kommuner i Sverige som är nettobidragsgivare i både inkomst- och kostnadsutjämnningen. Dessa avgifter väntas öka kraftigt det kommande decenniet, främst på grund av stigande kostnader i inkomstutjämnningen, men även avgiften till kostnadsutjämnningen beräknas öka på sikt med *nuvarande* utjämningsystem.

Samtidigt finns förslag om förändringar i utjämningsystemet³ som skulle slå hårt mot staden. Förslaget, som lämnades år 2024, skulle innebära en ökad årlig avgift för staden med maxtaket om 1 500 miljoner kronor. I regeringens budget för 2026 aviseras ett delförslag från utredningen som innebär en avgiftsökning på cirka 233 miljoner kronor, baserat på 2024 års nivåer. Inget av ovanstående förslag är dock beslutade eller inkluderade i grafen.

³ Se betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

Stockholms investeringar och deras finansiering

Investeringar skapar långsiktiga värden

Stockholm är en stad i ständig förändring och kontinuerlig tillväxt. För att skapa attraktiva livsmiljöer, hög kvalitet i välfärden och ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs långsiktiga och strategiska investeringar. Nya skolor, modern infrastruktur, fler bostäder, idrottsanläggningar, klimatsmarta lösningar, VA-system och nödvändiga reinvesteringar är därmed inte bara kostnader utan viktiga byggstenar för framtiden.

När en kommunkoncern investerar ökar skuldsättningen om investeringarna lånefinansieras, men samtidigt stärks tillgångssidan i balansräkningen. Varje ny skola, upprustad gata eller moderniserad anläggning blir en real tillgång som skapar nytta under lång tid. Satsningar på kollektivtrafik och cykelbanor ger tillgänglighet och trygghet. Investeringar som gör att familjer vill bo kvar, arbetsgivare kan rekrytera och företag kan etablera sig och växa – det stärker staden. Väl genomtänka investeringar är därmed en grundförutsättning för kommunkoncernens långsiktiga utveckling.

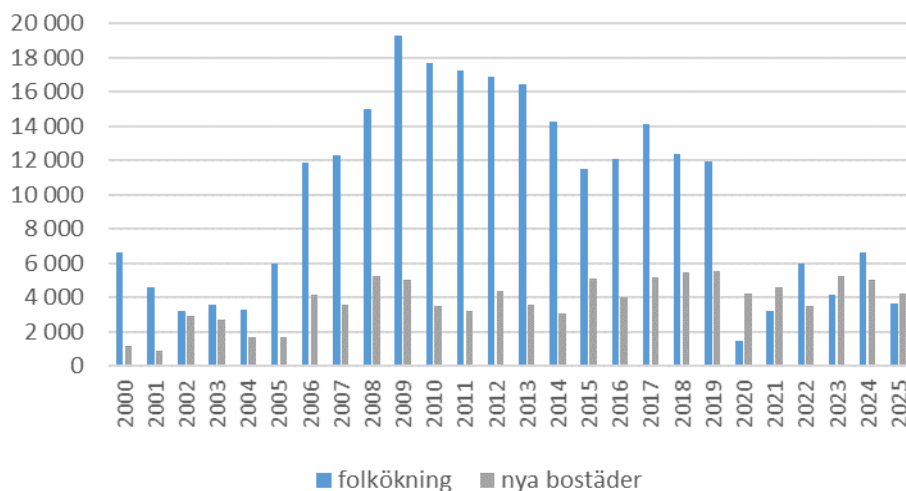
Stockholms historiska investeringar

Stockholms stad har under hela 1900-talet systematiskt investerat i bostäder och infrastruktur och därigenom lagt grunden för dagens moderna storstad. Med tunnelbanans utbyggnad och förorternas tillkomst ökade de kommunala investeringarna särskilt kraftigt under 1960-talet och i början på 1970-talet. Även inom omsorgen och den tekniska infrastrukturen gjordes stora investerar. Därefter föll investeringsnivåerna tillbaka, både i Stockholm och i kommunsektorn som helhet, inte minst under den djupa ekonomiska krisen på 1990-talet.

I Stockholm tog bostadsbyggandet ny fart under 2000-talet, med Hammarby Sjöstad och Norra Djurgårdsstaden som två av stadens mest profilerade och omfattande stadsutvecklingsområden. I Stockholms stad har sedan millennieskiftet byggts 100 000 nya bostäder i blandande boendeformer vilket motsvarar hela bostadsbeståndet i Uppsala kommun. Under samma period har befolkningen vuxit med omkring 250 000 invånare och Stockholm har nu blivit en miljonstad – en utveckling som tydligt visar hur starkt Stockholm vuxit.

”Staden har sedan millennieskiftet byggt bostäder som i antal motsvarar hela Uppsala kommun”

Årlig befolkningsökning och tillskott av färdigställda bostäder i Stockholms stad år 2000–2025

Stockholms stad har genom att prioritera stadsutvecklingen möjliggjort bostadsbyggandet och även stadens bostadsbolag har byggt en betydande andel hyresbostäder. Utöver detta har kommunkoncernen sedan millennieskiftet genomfört stora investeringar för att utveckla infrastruktur, samhällsservice och fastigheter för en växande stad. Dessa satsningar har drivits av både en snabb befolkningstillväxt och ökade krav på funktionalitet samt skärpta miljö- och klimatkrav. Stockholm har därmed etablerat sig som en internationellt konkurrenskraftig stad med stark innovationskraft, stark miljöprofil, hög livskvalitet och med en växande roll som nav för kultur, näringsliv och hållbar stadsutveckling.

Stockholm efter millennieskiftet – kort sammanfattning

- Staden har vuxit kraftigt – **100 000 nya bostäder** och 250 000 nya stockholmare.
- **Gamla industriområden har blivit nya stadsdelar**, t.ex. Hammarby Sjöstad, Norra Djurgårdsstaden, Liljeholmskajen, Västra Kungsholmen och Hagastaden.
- **Förtätning är huvudstrategin** – man bygger där det tidigare inte gick, och fyller ut mellanrum i staden.
- **Slussen** byggs om helt till en modern knutpunkt och översvämningsbarriär med nytt bussgarage och planering för nytt Nobel Center.
- **Kommunal service** har byggts ut i takt med befolkningen – fler förskolor, skolor, idrottsplatser och kulturutbud, etc.
- **Stora infrastruktursatsningar** har byggts: Citybanan, Tvärbanan, Spårväg City, Södra länken, Norra länken, Nya tunnelbanan, Förbifart Stockholm, m.m.
- Många av nya **cykelbanor** har byggts, mer plats har skapats för kollektivtrafik, cykel och gående. Sommar- och vintergåtor har införts för att prioritera människor framför biltrafik.
- **Hamnen** har flyttats och frigjort mark (Norvik samt utveckling av Frihamnen).
- **Stockholmsarenan**, numera 3Arena, har byggts och slakthusområdet är under utveckling
- Och mycket, mycket mer...

Sveriges kommuner och regioner investerade under år 2024 för cirka 230 miljarder kronor.

Källa: Kommuninvest, Den kommunala låneskulden 2025

Stora pågående och framtida investeringar

Utöver de omfattande investeringar som redan har gjorts behöver Stockholms stad fortsätta att bygga och utveckla en hållbar stad. Investeringar i Stockholms stad görs av både förvaltningar och bolag. Bolagen investerar i huvudsak i bostäder, lokaler för skola och omsorg samt infrastruktur och vatten- och avfallsanläggningar. Förvaltningarnas investeringar har en tyngdpunkt i bostadsexploateringar, trafik och gator samt fastigheter och idrottsanläggningar.

De största pågående investeringsprojekten är *Slussen* och *Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA)*, en omfattande investering för att säkerställa Stockholms omfattande och växande behov av avloppsrening. Nästa stora projekt är *Stockholms framtida vattenförsörjning (SFV)* som syftar till att ta ett helhetsgrepp kring Stockholms framtida dricksvattenförsörjning. Stockholms stad planerar också stora investeringar i *nya och befintliga vård- och omsorgsboenden*. Många av dessa uppfördes under de expansiva 1960–70-talen och står nu inför omfattande renoveringsbehov samtidigt som andelen äldre i befolkningen ökar och nya boenden behövs.

Stockholms stads målsättning har länge varit att bygga 140 000 nya bostäder mellan åren 2010 och 2035. I juni 2026 hade nära 60 procent, cirka 81 000 av dessa byggts. Bostadsmålet är delvis kopplat till åtagande i avtal som staden tecknat inom ramen för Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsen. Därutöver satsar staden på investeringar i miljö, kunskap, idrott, kultur, säkerhet och trygghet för ett mer hållbart Stockholm. Stadsutvecklingen är ett verktyg för att skapa en attraktiv, tät och levande och sammanhållen stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor och skolor.

Stadens största utvecklingsområden är Norra Djurgårdsstaden, Hagastaden, Årstafältet och Söderstaden där helt nya och unika stadsdelar utvecklas i centrala lägen. En stor utveckling planeras även i stadens prioriterade fokusområden Kista-Järva, Skärholmen, Hagsätra-Rågsved samt Farsta där utvecklingen ska bidra till målet om en sammanhållen stad och minskad segregation. Vidare görs även stora satsningar på stadens sim- och idrottsanläggningar kommande år. Dessutom har många av stadens broar stora renoveringsbehov.

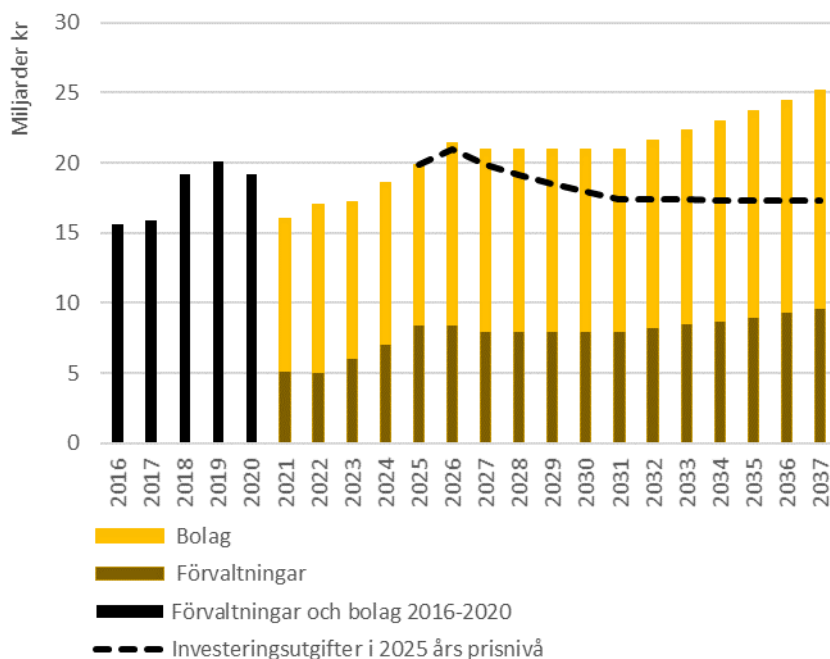
Stockholms stad *medfinansierar* även satsningar på väg- och spårtrafik i ett antal statliga och regionala infrastrukturprojekt, huvudsakligen i samband med utbyggnaden av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen. Det innebär utbetalningar om

1,2 miljarder kr år 2025 och nära 2 miljarder kronor per år 2026–2028.

En långsiktig prognos för kommunkoncernens framtida investeringar har tagits fram med utgångspunkt i historiska data, befolkningsprognoser och kända investeringsplaner, vilka i stora drag beskrivits ovan. Planerna är tydligast för den närmaste femårsperioden medan mer övergripande antaganden görs för perioden efter 2030. Prognosen framgår av följande diagram.

*”Stockholms stad
investerar för cirka 20
miljarder kronor årligen”*

Investeringsutgifter koncernen (brutto), mdkr

Källa: Stockholms stads årsredovisningar och budget för år 2026 samt egna beräkningar.

Kommunkoncernens bruttoinvesteringar uppgick i mitten av 2010-talet till cirka 15 miljarder kronor årligen. En gynnsam konjunktur och växande befolkning bidrog till att nivåerna ökade ytterligare efterkommande år. År 2025 uppgår investeringsnivån (brutto) för hela kommunkoncernen till 19,5 miljarder kronor, varav 11,5 miljarder kronor avser bolagen. Åren fram till år 2030 förväntas investeringarna ligga något över den nivå, kring 20 miljarder kronor årligen.

”Dagens Stockholm är resultatet av beslut som fattats under lång tid”

Investeringar påverkar ekonomin över lång tid

De investeringar som beskrivits ovan har starkt bidragit till att skapa och upprätthålla Stockholm som en attraktiv stad med goda livsmiljöer där människor vill bo och företag verka. Investeringar ger således viktiga och oundgängliga mervärden för att bygga en stad, men medför även ökade drift- och kapitalkostnader som belastar stadens ekonomi under lång tid framåt. Dagens Stockholm är samtidigt resultatet av beslut som fattats under lång tid av skiftande politiska majoriteter. På samma sätt kommer de investeringar som nu beslutas om att forma Stockholms utveckling och ekonomi under många år framöver.

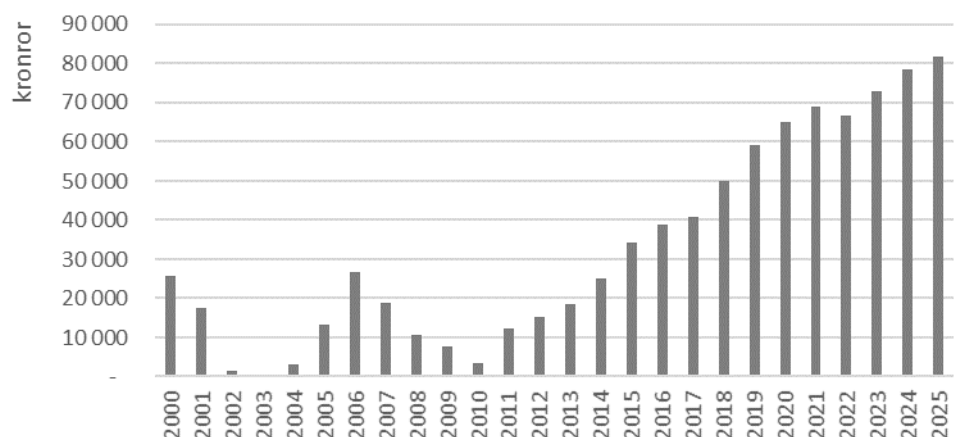
Att bygga en stad är en långsiktig process som involverar långa cykler av planering, byggande och ianspråktagande av resurser. Det involverar även många aktörer. Ett viktigt verktyg är översiktsplanen som sätter ramar för hur Stockholms bebyggelse samt mark- och vattenanvändning kan utvecklas på lång sikt. Nuvarande översiktsplan fastställdes år 2018 och staden planerar just nu för upprättandet av en ny översiktsplan. Sammantaget kräver koncernens omfattande investeringsvolym en tydlig och stark styrning, samordning och prioritering.

En stor investeringsvolym ökar lånebehovet

”Stockholms stads omfattande investeringar har utvecklat staden, samtidigt har skulderna ökat.”

Stockholms stads ambitiösa investeringsplaner behöver finansieras, det görs med *egna* eller *lånade* medel och hur den fördelningen görs får stor effekt på stads ekonomi. Då stadens investeringar under 2000-talet delvis har finansierats med lånade medel har investeringarnas omfattning gjort att upplåningen behövt öka för att möta behoven, det gäller särskilt bolagens investeringar. Med staden avses här hela kommunkoncernen eftersom alla nämnder och bolags lån hanteras samlat.

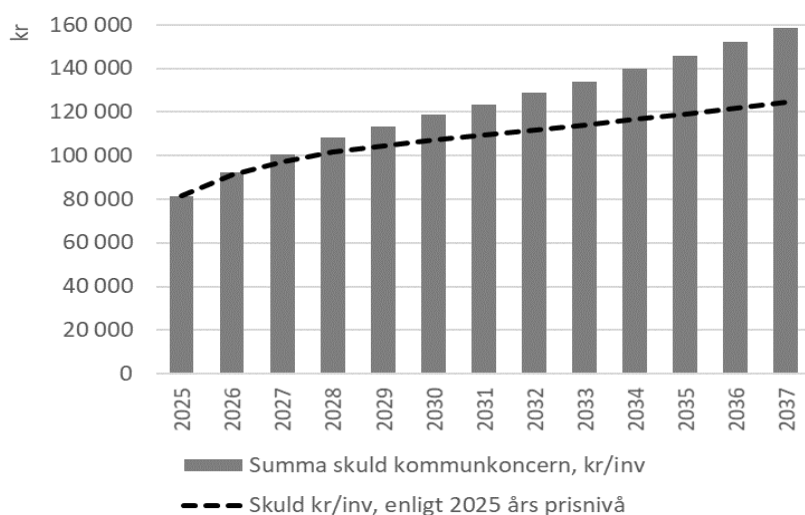
Låneskuld (extern nettoskuld) kommunkoncernen år 2000–2025, kr/invånare

Stockholms stads investeringar i bostäder, infrastruktur och välfärd har avsevärt utvecklat staden och stärkt verksamhetens kapacitet, men de har även stärkt balansräkningens tillgångssida och ökat stadens förmögenhetsstock. Samtidigt har skulderna ökat och år 2025 var stadens externa nettoskuld drygt 80 miljarder kronor.

En prognos har gjorts för den framtida skuldutvecklingen, baserad på de ovan angivna förutsättningarna. Den visar att skulden väntas fortsätta öka även om staden har ett positivt resultat i verksamheterna och därmed kan delfinansiera investeringarna med egna medel. Av följande diagram sida framgår denna teoretiska prognos för Stockholms stads (koncernens) skuldutveckling.

Låneskuld för kommunkoncernen prognos t.o.m. år 2037, kr/invånare

En växande skuld innebär ökade kostnader för räntor och avskrivningar, och på sikt riskerar kapitalkostnaderna ta en större del av det ekonomiska utrymmet. Det gör också ekonomin mer känslig för snabba ränteförändringar, vilket blev tydligt när räntorna steg under 2022.

”Risken är att man med stora skulder lägger över den ekonomiska bördan på kommande generationer”

En hög skuldsättning kan dessutom påverka Stockholms stads lånevillkor, även om Stockholms stad fortsatt har en mycket stark kreditvärdighet och goda möjligheter att låna till fördelaktiga villkor.

För att värna den långsiktiga ekonomiska stabiliteten behöver skuldutvecklingen därför hållas på en hanterbar nivå. Det är särskilt viktigt eftersom dagens investeringsbeslut påverkar stadens ekonomiska handlingsutrymme under lång tid framöver. Därigenom säkerställs att kommande generationer kan göra de investeringar som krävs för att utveckla staden vidare. I annat fall finns en risk att

stora skulder lägger över den ekonomiska bördan på kommande generationer.

Investeringarna behöver i högre grad finansieras med egna medel

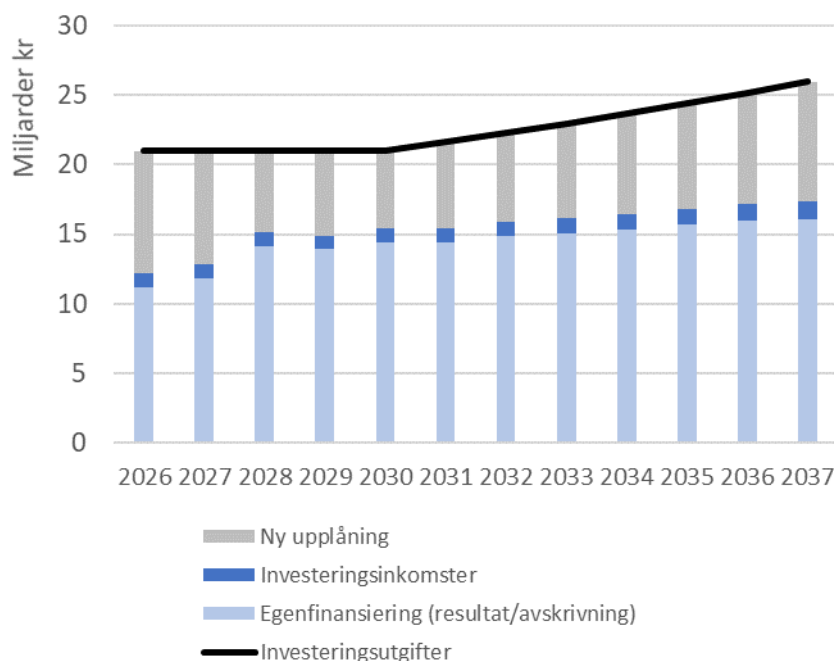
Kommunkoncernens samlade investeringsvolym förväntas, som framgått ovan, vara fortsatt hög till följd av stora investeringsbehov. Därtill kommer stadens åtaganden för att medfinansiera statliga infrastrukturprojekt. Koncernens investeringar behöver därför finansieras genom en kombination av *egna medel*, dvs. resultat och avskrivningar, *investeringsinkomster* samt *nyupplåning* (netto mellan totalupplåning och amorteringar). Även försäljning av tillgångar, exempelvis mark, kan bidra till finansieringen.

Även om koncernen främst vill finansiera sina investeringar med egna medel bedöms dessa inte räcka. Som framgår av tidigare resonemang krävs därför fortsatt årlig nettoupplåning för att finansiera investeringarna.

För att visa hur investeringarna kan komma att finansieras kommande år har en teoretisk prognos tagits fram, som redovisas i följande diagram. Prognosen visar hur olika finansieringskällor kan bidra till investeringarna och hur stor nyupplåning som kan behövas under perioden. De grå staplarna visar nyupplåningen och därmed den årliga ökningen av skulden. Prognosen bygger på den investeringsnivå som tidigare redovisats och på antagandet att staden har ett fortsatt starkt positivt resultat som kan användas för att finansiera investeringarna. I den ljusblå stapeln ingår resultat och avskrivningar. Resultatet inkluderar även en årlig utdelning från bolagskoncernen.

Avskrivningar bidrar till att ge en rättvisande bild av lönsamheten i en investering. När en kommun gör en investering betalas utgiften direkt, men i redovisningen fördelas dess anskaffningsvärde över dess ekonomiska livslängd genom årliga avskrivningar. Avskrivningen blir då en årlig kostnad i bokföringen men medför ingen ytterligare utbetalning. Därmed minskas resultatet utan att belasta kassaflödet och då uppstår ett internt finansieringsutrymme.

Finansiering av investeringar i kommunkoncernen, prognos

Utmaningen är inte att nyupplåning behövs, utan att hålla lånen och skuldtutvecklingen på en hanterbar nivå. Historiskt har staden använt bland annat försäljningsinkomster från markexploatering för att minska lånebehovet, och på kort sikt kan dessa medel fortsätta att bidra. Dessa intäkter är dock både osäkra och ändliga och påverkas av bland annat konjunktur och tillgången till mark. Markförsäljning ingår därför inte i prognosen för senare år. Inte heller ingår utgifter för medfinansiering, vilka i denna rapport antas vara likvärdiga med inkomsterna från markförsäljning.

”att sälja mark är en osäker inkomst som påverkas av konjunktur och tillgång till mark”

Sammantaget behöver kommunkoncernens investeringsvolym anpassas till en nivå som kan finansieras med egna medel och en så låg andel nyupplåning som möjligt för att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi. För att öka egenfinansieringen krävs överskott från verksamheten, och ju större investeringsvolymen är, desto större överskott behövs. I grafen ovan förutsätts årliga positiva resultat från verksamheterna inkluderas i finansieringen i enlighet med beräkningarna i sista avsnittet, vilket inkluderar en ambitionshöjning om 0,5 procent.

Soliditet ett bra mått på om finansieringen är i balans

Vad är då en god balans mellan att låna och att generera egna medel till investeringarna? För att bedöma om finansieringen av investeringarna är långsiktigt hållbar kan stadens finansiella mål användas som stöd. En kombination av mål för resultat, soliditet och investeringar, inklusive hur stor del av investeringarna som lånefinansieras, ger sammantaget en bild av vad som krävs för att

” Investeringarna behöver i så stor utsträckning som möjligt finansieras med egna medel istället för lån.”

skapa en långsiktigt god ekonomisk hushållning. Det behöver samtidigt vägas mot verksamheternas stora behov inom välfärden och de betydande driftkostnader som följer av välfärdsuppdraget.

Stockholms stad har historiskt haft starka resultat även om målet för kommunens ekonomiska resultat i princip är ett nollresultat (0,1 mnkr), dvs. intäkterna ska vara i nivå med kostnaderna. En majoritet av landets övriga kommuner har resultatmål som innebär att resultatet ska uppgå till minst 2 procent av kommunens intäkter från skatter och statsbidrag för att täcka investeringsutgifterna.

Ett centralt mått är *soliditeten*, som visar hur stor del av tillgångarna i balansräkningen som finansierats med eget kapital. En hög soliditet innebär en stark finansiell ställning och god ekonomisk hållbarhet, medan ökad upplåning till investeringar minskar soliditeten. Stockholms stad har som mål att soliditeten, inklusive pensionsskulden, långsiktigt ska uppgå till 34 procent för både staden och den samlade kommunkoncernen.

Under förutsättning att stadens verksamheter och bolag fortsätter generera starka ekonomiska överskott som *förs in i balansräkningen*, utvecklas soliditeten stabilt men ligger något under målnivån år 2040. Vid ett negativt resultat eller nollresultat faller soliditeten däremot tydligt under målet. En bibehållen soliditet kräver därför fortsatta positiva resultat över tid.

För att göra bilden av stadens ekonomi komplett redovisas i följande avsnitt både den historiska utvecklingen och prognostiserade framtida resultat i kommunen.

Stockholms stads finansiella mål

Stadens resultat enligt
balanskrav $\geq 0,1$ mnkr

Skatteintäkter > driftkostnader

Soliditet = $\frac{\text{eget kapital}}{\text{tillgångar}} \geq 34 \%$
för staden och koncernen

God budgetföljsamhet och
prognossäkerhet

Stockholms stads ekonomiska resultat

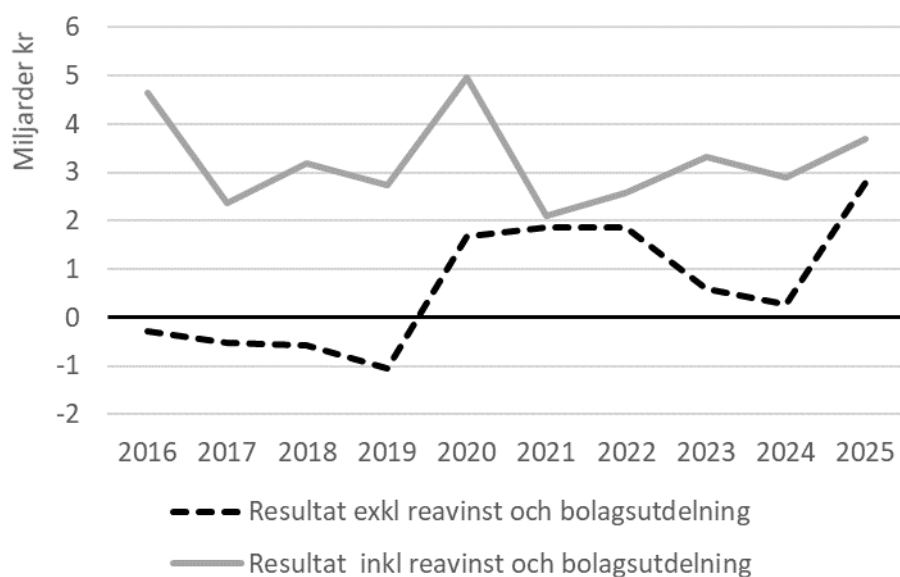
En historik med goda ekonomiska resultat

Stockholms stad har historiskt haft god ekonomi och starka ekonomiska resultat. Det senaste decenniet har stadens ekonomiska resultat uppgått till ca 2–5 miljarder kronor per år *inklusive* intäkter som kommer från exempelvis reavinster vid försäljningar och markexploateringar. Räknat som andel av finansieringen (som inkluderar skatter, utjämning och generella statsbidrag) ligger resultatnivån på ca 4–6 procent. Här ingår utdelning från bolagskoncernen.

Stadens resultat från verksamheten *exklusive* reavinster och utdelningar är tydligt lägre och var negativt under några år innan pandemin. Under pandemin blev resultatet positivt, bland annat till följd av stora tillfälliga statsbidrag. Detta framgår av nedanstående diagram.

”stadens ekonomiska överskott uppstår inte i stadens verksamheter, men huvudsak i bolag och vid försäljningar”

Årliga resultat i Stockholms stad 2016–2024, miljarder kr

Källa: Årsredovisningar Stockholms stad

I huvudsak uppstår således stadens överskott inte i stadens verksamheter, utan vid försäljningar och markexploateringar. Beträffande bolagen är det främst vissa av stadens bolag som genererar större överskott, främst bostadsbolagen, Stokab AB och Stockholm Parkering AB.

”Att lönerna i staden på en övergripande nivå inte ökar snabbare än arbetsmarknaden i stort är en viktig förutsättning för en hållbar ekonomi”

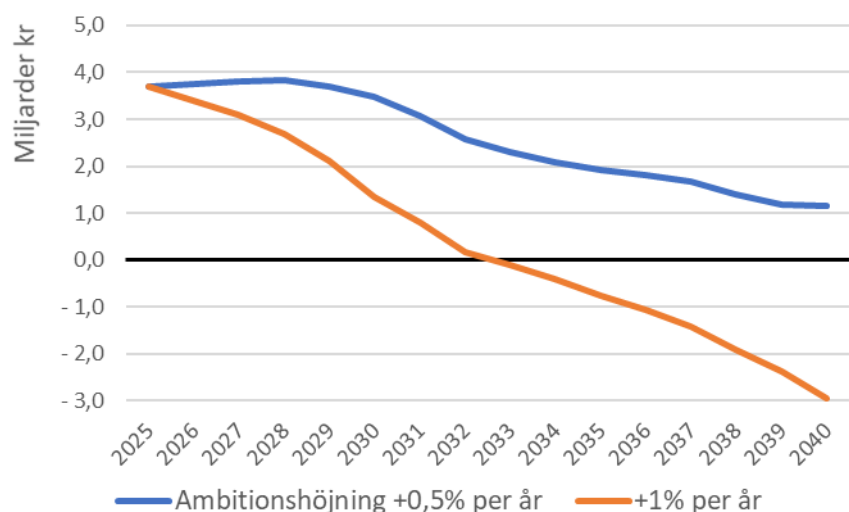
Prognoser för framtida resultat

Utifrån de tidigare redovisade antagandena om stadens befolkningsutveckling, verksamheternas förutsättningar och planerade investeringar har prognoser för stadens framtida ekonomiska resultat tagits fram. Det finns naturligtvis alltid en betydande osäkerhet i sådana beräkningar, men genom att utgå från olika antaganden och jämföra resultaten går det ändå att få en tydligare bild av vilka förutsättningar som är viktiga för en hållbar framtida ekonomisk utveckling.

I antagandena antas att verksamheterna fortsätter att dimensioneras utifrån befolkningsprognosen och anpassas till minskade barnkullar samt en större andel äldre invånare. Skattesatsen antas, liksom för 2025, uppgå till 18,22 kronor per intjänad hundralapp. Dock väntas lokalkostnaderna i skolan inte minska i samma takt som demografin, vilket innebär något ökade kostnader per elev. Vidare förväntas löner och priser utvecklas i samma takt som arbetsmarknaden och samhällsekonomin i stort och investeringarna i enlighet med tidigare angivna förutsättningar. Att lönerna i staden på en övergripande nivå inte ökar snabbare än arbetsmarknaden i stort är en viktig förutsättning för en ekonomiskt hållbar utveckling. Samtidigt finns en utmaning i att vissa yrkesgrupper kan behöva prioriteras för att säkerställa kompetensförsörjning och en god bemanning.

År 2025 har stadens ett överskott på 3,6 mdkr. Med det som utgångspunkt kan olika teoretiska scenarier för stadens kommande ekonomiska resultat prognostiseras med alternativa ambitionsnivåer.

Prognos, årliga resultat i Stockholms stad 2025–2040, miljarder kr Alternativa ambitionsnivåer

I ett grundalternativ (*blå linje*) kommer resultatet att vara positivt hela perioden. I detta alternativ har även getts utrymme för en mindre ambitionshöjning av verksamheterna med 0,5 procent per år för att ta höjd för ökade krav på verksamheten eller minskade skatteintäkter. Det motsvarar cirka 340 mkr i 2026 års pris- och kostnadsnivå. Då bibehålls ett positivt resultat som ligger i linje med stadens ekonomiska resultat det senaste decenniet. Prognosen för skuldutvecklingen per invånare i tidigare diagram utgår från att verksamheterna gör överskott enligt detta scenario.

*” En sviktande
ekonomistyrning kan snabbt
försämra förutsättningarna ”*

I ett något justerat alternativ (*orange linje*) har verksamheterna getts en lite större ambitionshöjning med 1 procent per år. Alla övriga förutsättningar är desamma som i grundalternativet. Som framgår av diagrammet ger den förändringen en stor effekt, där det ekonomiska resultatet inom några år blir tydligt negativt. Detta visar framför allt på behovet av en ständigt god budgethållning. En sviktande ekonomistyrning kan snabbt försämra förutsättningarna för en ekonomiskt stabil organisation.

Avslutande kommentar

Stockholm är en attraktiv stad som sedan millennieskiftet genomfört omfattande investeringar i bostäder, infrastruktur, välfärd och teknisk försörjning. Det har bidragit till att utveckla Stockholm till en attraktiv och konkurrenskraftig storstad.

*” Stockholm är en attraktiv
stad med en stabil ekonomi ”*

Trots den höga investeringstakten har staden en stark finansiell ställning och en stabil ekonomi med förutsättningar för att kunna leverera bra välfärd och goda ekonomiska resultat. Samtidigt är stadens resurser begränsade och av rapporten framgår att de omfattande investeringarna medför ökade kapitalkostnader och ett ökat lånebehov. Därtill förändras befolkningens framtida sammansättning med färre barn och fler äldre, vilket kommer att påverka framtidens välfärdsbehov och resursfördelning.

Staden behöver förena en fortsatt hög investeringstakt med en långsiktigt hållbar finansiering. För att begränsa skuldutvecklingen krävs fortsatta överskott, god resurshushållning och tydliga investeringsprioriteringar. Staden bör därför fortsätta utveckla den ekonomiska styrningen med ett fokus på investeringar och dess finansiering, liksom på en ökad resurshushållning.

Stockholms starka ekonomiska utgångsläge ger goda förutsättningar att möta framtidens behov. Det är samtidigt viktigt att värna denna position genom ansvarsfull avvägning mellan investeringar, verksamhetens behov och ekonomiskt utrymme, ett arbete som hela stadens organisation behöver vara en del av. Denna rapport syftar till att bidra till en kunskapsuppbyggnad i dessa frågor.